

Rønde. Portræt af en succes

Vilfred Friborg Hansen

Engang i foråret 1971 var jeg og min kone som nygifte på besøg i Rønde for at kikke på huse.

Årsag: Røndes centrale trafikale beliggenhed. Aila havde fået job ved Aarhus Universitet, jeg i Grenaa. Rønde lå i smørhullet midt imellem med masser af busser i begge retninger.

En snedig ejendomsmægler fandt på at vise os udsigten over Kalø Vig fra bakken i Ugelbølle. Så var vi solgt! Vi købte et hus en del dyrere end forudset, men den udsigt! Og de ture, der kunne gås! Og den slotsruin!

Fascinationen af landskabet og historien i landskabet har ikke forladt os siden. Vi flyttede fra Ugelbølle til Rønde godt fire år senere, men omgivelserne var de samme, og så havde vi i tilgift her et rigt handelsliv lige uden for døren.

Min sjæl, hvad vil du mer`?

Den ruin!

Mange, rigtig mange, har siden gjort det samme som os.

Den ruin! Slotsruinen tiltrækker publikum på alle tider af året i al slags vejr. Foto Lars N. Thomsen, Adresseavisen

Naturen er det store trækplaster – ikke mindst efter at hele Kaløområdet og Mols er blevet en del af nationalparken.

Byens store identitetsmarkør er naturligvis Kalø Slotstruin. Vore børn og børnebørn leger på ruinen, gæster og kammerater trækkes dertil, og når børnene bliver store og får kæresten, er det første ved Rønde, de skal præsentere det nye bekendtskab for, naturligvis slotsruinen. Den ”går i blodet” på folk.

Bakkeby med udsigt

Rønde ligger på en bakkeknold, der øverst krones af Store Baunehøj. Faktisk betyder Rønde ”byen på bakken”. Ordet kommer af gammeldansk ”rind”, der betyder en langstrakt bakkekam. Når man ser byen på afstand fra Århusvejen, ligner den en alpelandtby. Det har turistfolk ikke været sene til at udnytte i slogans som ”Bakkebyen” eller ”Bjergbyen” eller ligefrem ”Danmarks eneste bjergby”.

Røndes borgere bor som tilskuere på en amfiscene, hvor Kalø Vig med slotsruinen er scenen og Mols Bjerge i baggrunden er bagtæppet.

Hele det storslåede landskab syd og øst for Rønde er nu nationalpark. Dermed er Rønde blevet byen ved indgangen til nationalparken, og dermed til et endnu større natur- og fritidsområde, nemlig hele Mols med ”bjerge” og dale.

Hovedgaden set fra vest, op ad bakken, fik et nyt look med Byens Hus, nye plejeboliger og lejeboliger. Foto VFH 2020

Det gamle Rønde, bondelandsbyen langs nuværende Molsvej, er væk i dag. Men den udfylder stadigvæk en væsentlig funktion: det er nemlig jorden fra dens otte gårde, det moderne Rønde er bygget på. Jord fra de sidste to gårde i den nordlige udmark er netop i disse år ved at blive bebygget i form af Rønde Nord. De huse, der ikke får udsigt over vigen, vil få udsigt over den fantastisk smukke tunneldal øst for Rønde, som istiden gavmildt efterlod os.

Landevejs- og trafikby

Det gamle landbrugs-Rønde er væk. Men et nyt Rønde opstod, da Aarhus-Grenaa landevejen i 1855 blev ført op i landet og blev til den nuværende Rønde Hovedgade.

Kalø flyttede straks sin kro herop til den nye landevej, og omkring kroen voksede en ny handels- og serviceby op. I dag er kroen ejet af kommunen, og den er et kulturelt fyrtårn i form af Kulturhotellet.

Landevejen blev det nye Røndes livsnerve. Det tog rigtig fart med bilismen fra 1920'erne, hvor Laurits Jørgensen gjorde Rønde til Djurslands rutebilcentrum. Den gamle rutebilstation er i dag Trangbæks boghandel, der trækker kunder til fra hele Djursland. Boghandelens café hedder i respekt for den gamle "rutebilkonge" Laurits Jørgensen "Café Laurits".

2003 blev der så anlagt en stor og moderne busterminal i Røndes centrum. Busterminalens centrale beliggenhed er et kæmpeaktiv for byen. Der er i perioder bus til Aarhus hvert kvarter.

Den endnu rummelige busterminal blev indviet i 2003. Foto VFH 2018.

Hovedgaden blev en lige rigelig stor succes med privatbilismen i 1960'erne og 70'erne. Byen var ved at drukne i røg og støj, og folk udefra oplevede Rønne som byen med den lange hovedgade og de mange trafikker.

Det fik en lykkelig ende, da Rønne fik sin omfartsvej, motortrafikvejen, nord om byen i 1987. Herefter har Hovedgaden igen været en god oplevelse, livlig handel, tæt trafik, men dog uden lastbiler og anden tung trafik. Og så har anlægget af Byparken og stisystemer i byen, og fra byen til skov og strand, bidraget til, at Rønne først og fremmest opleves som grøn, så snart man forlader den travle handels-hovedgade.

De gode trafikale forhold præger stadigvæk byen, og med de nye vejforbindelser og den nye busterminal kan du legende let komme til og fra byen i alle retninger, hvad enten du kører selv eller tager bussen. Vi kunne godt have brugt letbanen, men tilsyneladende kan vi også leve godt uden den...

Den kulturelle markør er "Kulturhotellet" med det gamle gule hotel i baggrunden og den nye tilbygning i forgrunden. Hotellet blev indviet som borgerhus ved Rønnes 150-års jubilæum i 2015, tilbygningen kom til i 2018. Kulturhotellet er fast sæde for Syddjurs Egnsteater. Foto VFH 2018

Handels- og serviceby

Det kendetegnede Rønde fra starten, at byen havde et ekstraordinært stort opland. Hele det vestlige Mols har haft Rønde som den foretrukne handelsby – ved siden af de lokale butikker, naturligvis.

I dag rækker Røndes opland også ind mod Aarhus. Man træffer mange fra Løgten – Skødstrup området i byen. Jeg ved det, for jeg har mange gange stået og delt pjecer ud i forbindelse med en valgkamp, og så fundet ud af, at jeg hele tiden stødte på folk fra Aarhus-kanten, der faktisk ikke var vælgere i kommunen. Det kunne man jo så ærgre sig over (!), men på den anden side gav det selvfølgelig anledning til en snak om, hvorfor de handlede i Rønde. Svaret var igen og igen: den hyggelige atmosfære og den udstrakte og venlige service, man får i alle butikker.

Det leder hen til en anden forklaring på Røndes succes om handelsby: de handlendes dygtighed og evne til at arbejde sammen. Det skaber atmosfæren i byen. En atmosfære af travlhed, men også altid med tid til lydhørhed og tid til en snak. Og det er godt nok længe siden, vi sidst har set et tomt butiksvindue i Rønde!

Røndes eget sommerhusområde Følle Strand spiller en rolle for handelslivet, men det gør de mange sommerhusområder på Mols også. Folk kommer gennem Rønde, når de skal ud til sommerhuset, og så benytter de lejligheden til at handle ind i Rønde undervejs. Mange af dem, jeg traf under valgkampene, var netop på vej ud i sommerlandet på Mols.

Rønde bypark sørger for byens grønne look. Foto VFH 2015.

Skole- og uddannelsesby

Det ny Rønde fik højskole i 1897 og gymnasium i 1917. Dermed blev Røndes ry som skoleby slået fast. Mange lærte byen at kende gennem et højskoleophold eller som kostelever på gymnasiet, dengang kendt som "Rønde Kursus". Højskolen knopskød senere med en efterskole, gymnasiet med en privatskole. Senest har vi også fået Handelsgymnasium, anlagt ved Idrætscentret, der i øvrigt også i sig selv er et stort aktiv.

Med konfiskationen af Kalø efter besættelsen kom et nyt tilskud af skoler i tidligere Kalø-bygninger, og endda en forskningsinstitution, Vildtbiologisk Station, senere Danmarks Miljøundersøgelser, nu under Aarhus Universitet. Kaløs gamle skovridersted blev til landbrugsskole, der senere knopskød med Kalø Sproghøjskole, nu Kalø Højskole. Naboen, en tidligere skovfogedbolig, blev til Jægerskole, nu Jagtens Hus.

De mange skoler har sat sit præg på Rønde på mange områder. Et af dem er, at de mange unge mennesker præger byen og får Rønde til at fremtræde som en ung og livlig by.

Et andet er, at lærere og øvrigt personale fra skolerne har spillet en meget stor rolle i byens forenings- og kulturliv. De har været med til at gøre Rønde til en levende kulturby.

80 25. AUGUST 2021 Adresseavisen

Rønede Gymnasium skifter navn

Fra 1.9 2021 hedder gymnasiet

SYDDJURS GYMNASIUM

Vores værdier og mål er stadig de samme, og gymnasiet er fortsat en selvstændig institution, men navneskiftet indikerer vores tætte bånd til Syddjurs Kommune og vores ønske om at favne hele kommunen. Det er skolens ambition at være det foretrukne stx-valg for unge i Syddjurs Kommune.

Syddjurs Kommune er en kommune i vækst, og gymnasiet vokser med. Til august 2021 er der 360 elever på gymnasiet. Det er det største elevtal i skolens historie, og skolens kostafdeling er også fyldt. På trods af elevtilgangen tilbyder vi stadig en stx-uddannelse i et overskueligt miljø på Syddjurs Gymnasium.

Syddjurs Gymnasium er fortsat også kostgymnasium, hvor der bor ca. 70 kostelever. Kombinationen af elever med lokal forankring og kostelever med en anden baggrund bidrager til et miljø, som er kendetegnet ved fællesskab og mangfoldighed.

Vi ser frem til at fortsætte arbejdet som en central aktør i det rige uddannelsesmiljø i Syddjurs Kommune, og vi glæder os til fremtiden på Syddjurs Gymnasium!

STX-GYMNASIET I SYDDJURS KOMMUNE

MINDRE GYMNASIUM - STØRRE FÆLLESSKAB

 SYDDJURS GYMNASIUM

Kr. Herskindsvej 6, 8410 Rønede tlf. 86 37 19 77 www.syddjurs-gym.dk

Rønede Gymnasium blev til Syddjurs Gymnasium i 2021. Adresseavisen.

Handels- og serviceby

Det kendetegnede Rønede fra starten, at byen havde et ekstraordinært stort opland. Hele det vestlige Mols har haft Rønede som den foretrukne handelsby – ved siden af de lokale butikker, naturligvis.

I dag rækker Røndes opland også ind mod Aarhus. Man træffer mange fra Løgten – Skødstrup området i byen. Jeg ved det, for jeg har mange gange stået og delt pjecer ud i forbindelse med en valgkamp, og så fundet ud af, at jeg hele tiden stødte på folk fra Aarhus-kanten, der faktisk ikke var vælgere i kommunen. Det kunne man jo så ærgre sig over (!), men på den anden side gav det selvfølgelig anledning til en snak om, hvorfor de handlede i Rønede. Svaret var igen og igen: den hyggelige atmosfære og den udstrakte og venlige service, man får i alle butikker.

Rønne har manufakturforretninger og dagligvarebutikker – og noget så usædvanligt for en by af den størrelse: en stor og velassorteret boghandel, der ligger hvor rutebilkongen Laurits Jørgensen i sin tid havde værksted og rutebilstation. Caféen i baggrunden er Café Laurits, respektfuldt opkaldt efter rutebilkongen. Foto VFH 2018.

Bosætningsby

Alt det nævnte i det foregående har medvirket til, at Rønne er blevet en attraktiv bosætningsby. Byen var inde i en eksplosiv udvikling forud for finanskrisen, så stod det stille nogle år, men nu bygges der igen på fuld kraft rundt omkring i byens udstykningsområder. Samtidig med, at der sker en byfortætning i midtbyen.

Et velfungerende fjernvarmeværk, der leverer billig fjernvarme, er også et aktiv, når det gælder bosætning.

Det største aktiv? Umiddelbart ville jeg sige naturen og adgangen til Kalø- og Molslandskabet. Men det holder jo ikke stik, for uden f. eks. de gunstige trafikale forhold og det gode handelsliv ville naturen alene ikke kunne trække tilflytningen.

Som i mange andre af livets forhold: tingene spiller sammen!

Skrevet af Vilfred Friberg Hansen som indlæg i Adresseavisens tillæg "Flyt til Rønne" september 2021.